

ตำบลดงขี้เหล็ก

อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

บริหารจัดการน้ำอย่างมีระบบ
พบหนทางที่ยั่งยืน

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๖ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๑๘ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๖ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๒ แผนที่ความรู้
- ๓๔ ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง
- ๓๖ ภาคผนวก

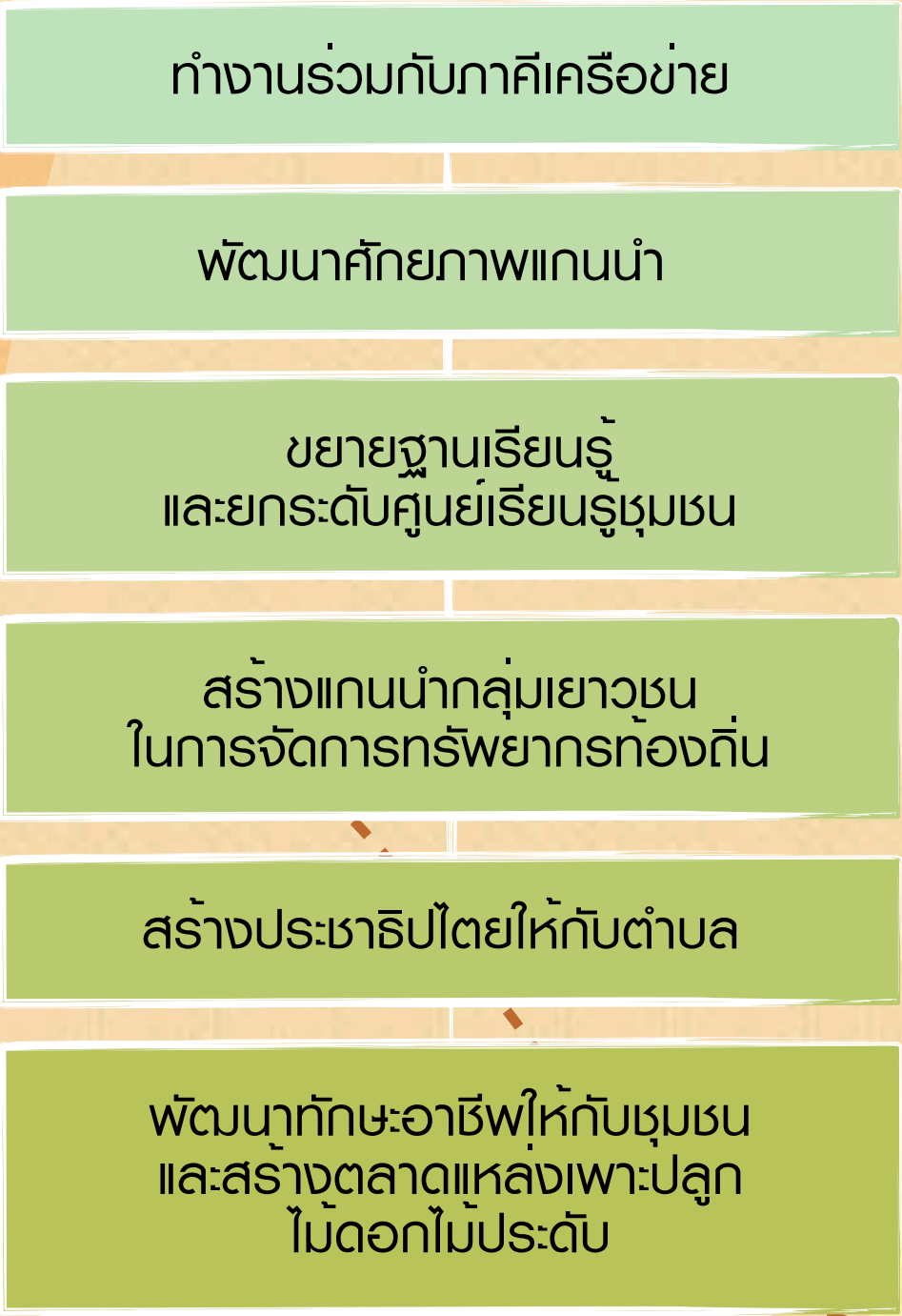
นิยามความปลอดภัยของตำบลงิ้วเหล็ก

“พออยู่ พอกิน ไม่ลำบาก ไม่ขัดสน การปลูกอยู่ ปลูกกิน
การลด ละ เลิก อบายมุข การมีคุณธรรม การออม การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
การพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือตนเอง”

โมเดลลงมือหลัก : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

กระบวนการ

กลไกการขับเคลื่อนงานตำบล

- กลุ่มส่งเสริมอาชีพ
- ภาคีเครือข่ายภายใน+นอก
- เวทีสภาองค์กรชุมชน

กลไกขับเคลื่อน

กลไกการขับเคลื่อนงานโครงการฯ

- ทีมงานภาคสนาม ปตท.
- แกนนำชุมชน
- คณะกรรมการโครงการฯ
- เครือข่ายโครงการฯ ภาคกลาง
- เครือข่ายพอเพียงอาสา

สภาพ แวดล้อม

จากหมู่บ้านเล็กๆ ที่มีต้นขี้เหล็กขึ้นเป็นคงใหญ่จนถูกนำมาเรียกขานเป็นชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านคงขี้เหล็ก" ตั้งอยู่ระหว่างบ้านหนองทะเลและบ้านคองขวาง มีชุมชนมาตั้งรกรากอยู่ และขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ จนยกระดับขึ้นเป็นตำบลคงขี้เหล็กในปัจจุบัน

แม้ว่าจะอยู่ไม่ห่างจากตัวเมืองมากนัก แต่ตำบลคงขี้เหล็กยังคงมีความเป็นอยู่กันแบบพี่น้อง และมีระบบพึ่งพาผู้นำอย่างสัจคมถึงเมืองถึงชนบท มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ผู้คนส่วนใหญ่จึงยึดอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ จนขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ไม้ประดับ และไม้ล้อมแห่งหนึ่งของประเทศ มีแผงขายต้นไม้เรียงรายเป็นทิวแถวเรียกกันติดปากว่าถนนสายต้นไม้ อยู่ที่บ้านคองบังให้พ่อค้าแม่ค้า หรือผู้รักการปลูกต้นไม้ได้เข้ามาหาซื้อได้ตลอดทั้งปี

ชาวบ้านส่วนใหญ่มีกินทำกินเป็นของตนเอง คำนักร้อยละ ๗๐ ของประชากรตำบล จึงมีอาชีพปลูกไม้ดอกไม้ประดับขาย รองลงมาร้อยละ ๑๐ ปลูกไม้ผล เช่น กระท้อน มะไฟ มะนาว ฯลฯ และปลูกพืชล้มลุก ปลูกไม้ไผ่ ทำสวนมะนาวและรับจ้างทั่วไปคิดเป็นร้อยละ ๕ เท่าๆ กัน ขณะที่พื้นที่บางส่วนของตำบลเป็นที่ตั้งของโรงงานแปรรูปอาหารกระป๋องและโรงงานผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม จากพื้นเพเดิมที่เป็นเกษตรกรทำให้ชาวตำบลคงขี้เหล็กมีภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาด้านการเกษตรมากมาย เช่น ภูมิปัญญาในเรื่องการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การล้อมชะลอต้นไม้ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรต่างๆ เช่น การกวนผลไม้ การคอง การแช่อิ่มผลไม้ ฯลฯ นอกจากนั้นการตกทายกันของผู้เฒ่าผู้แก่ด้วยสำเนียงคนเวียงจันทร์ วัฒนธรรมประเพณีแบบลาวเวียง เช่น ประเพณีแห่ประสาธผิ้งช่วงเทศกาลออกพรรษาเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาและอุทิศผลบุญให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว

ตำบลคงขี้เหล็กอยู่ในเขตอำเภอเมืองปราจีนบุรี ประกอบด้วย ๑๔ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรประมาณ ๘,๘๐๐ คน หรือประมาณ ๓,๑๐๐ หลังคาเรือน มีพื้นที่รวม ๓๕,๑๘๘ ไร่ 🌊

ความเป็นมา

ย้อนกลับขึ้นไปถึงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนล่วงเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ ๓ ชาวลาวเวียง หรือชาวลาวจากเมืองเวียงจันทน์ได้ถูกกวาดต้อนเข้ามาในประเทศไทยและตั้งรกราก ณ ที่แห่งนี้อีกทั้งปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อครั้งที่สยามเกิดกรณีพิพาทกับฝรั่งเศส จนทำให้ต้องยกเมืองพระตะบองไปให้กับฝรั่งเศสเพื่อรักษาดินแดน เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ เจ้าเมืองพระตะบองในขณะนั้นได้อพยพครอบครัวคนไทยตลอดจนชาวเขมรที่ภักดีกลับมาอยู่ที่เมืองปราจีน ทำให้หมู่บ้านคงขี้เหล็กมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ สืบลูกหลานจนชุมชนขยายตัวมากขึ้นและยกระดับขึ้นเป็นตำบลคงขี้เหล็ก

หากแต่กว่าจะถึงวันนี้ ตำบลคงขี้เหล็กเมื่อ ๔๐-๕๐ ปีก่อน ระหว่างเส้นทางการพัฒนาได้มีเหตุการณ์ต่างๆ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง และทำให้ชาวตำบลคงขี้เหล็กได้เรียนรู้ โดยแบ่งเป็นยุคได้ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๒๓

ยุคเกษตรกรรมนำทาง

ยุคแห่งการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนในชุมชนกับธรรมชาติด้วยการเป็นเกษตรกร ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงชีพ มีการแปรรูปผลผลิต เงินยังไม่เข้ามา มีบทบาทในชุมชนมากนัก โดยชาวบ้านใช้วิธีแลกเปลี่ยนสินค้ากัน ต่อมา มีชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ในชุมชน และปลูกผักขาย ทำให้เกิดระบบซื้อขายขึ้นในชุมชน พร้อมๆ กับการให้กู้ โดยคิดดอกเบี้ยเป็นข้าวสาร หนุ่มสาวละทิ้งไร่นาไปรับจ้างในโรงสีข้าว ทำให้มีการตั้งโรงสีข้าวในชุมชนขึ้น

ขณะที่การทำนาตอนมีปัญหาคืนเสื่อม และน้ำท่วม ชาวบ้านจึงเริ่มหันมาปลูกไม้ยางพาราแทน ผลผลิตที่ได้มากกว่าและราคาสูงกว่าข้าว ทั้งยังมีการนำมาแปรรูป ประกอบกับนายทุนชาวใต้หันมาเช่าที่ดินในตำบลสร้างโรงงานแปรรูปไม้ยาง ยิ่งทำให้ไม้ยางเป็นที่นิยมปลูกกันมากขึ้น แต่ต่อมาเมื่ออุปสงค์และอุปทานไม่สมดุลกันทำให้ราคาคงต่ำ ชาวบ้านจึงหาทางปรับปรุงไม้ให้มีคุณภาพดีขึ้น โดยนำกลบมาแทนดิน ทำให้ไม้มีสีขาววรสชาติดีกว่าเดิม ทำให้มีตลาดรองรับกว้างขึ้นสามารถนำไปขายที่ปากคลองตลาดหรือมีพ่อค้ามารับซื้อถึงที่

พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๔๖

ยุคแห่งการเรียนรู้สู่ความยั่งยืน

ในระยะที่ไม่คงราคาคงต่ำ รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ผลผลิตตกต่ำ ทำให้ต้องกู้ยืม ทั้งหนี้ในระบบและนอกระบบ เป็นผลให้เกิดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ส่งเสริมการออมเงินและทำบัญชีครัวเรือน แต่ ๑๐ กว่าปีต่อมาไม้ยางเกิดการตาย เกษตรกรจึงได้รับความเสียหายทั้งตำบล แม้จะมีหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือ แต่ยังไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน ทำให้ชาวดงชีเหล็กตระหนักถึงการพึ่งพาตนเอง จึงหันหน้ามาร่วมกันแก้ปัญหา จนเกิดกองทุนหมู่บ้านเพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนขึ้นมาในชุมชน

พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๒

ยุคกองทุนเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง

จากกองทุนหมู่บ้าน ชาวคงขี้เหล็กได้เรียนรู้การบริหารจัดการชุมชนตนเองด้วยตนเอง ประกอบกับนโยบายของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ต้องการยกระดับกองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถาบันการเงินชุมชน สถาบันการเงินชุมชนตำบลคงขี้เหล็กจึงก่อตั้งขึ้น โดยมีธนาคารออมสินและธกส. คอยให้คำแนะนำ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาชุมชนเรื่องหนี้ในระบบ และวินัยการใช้เงิน

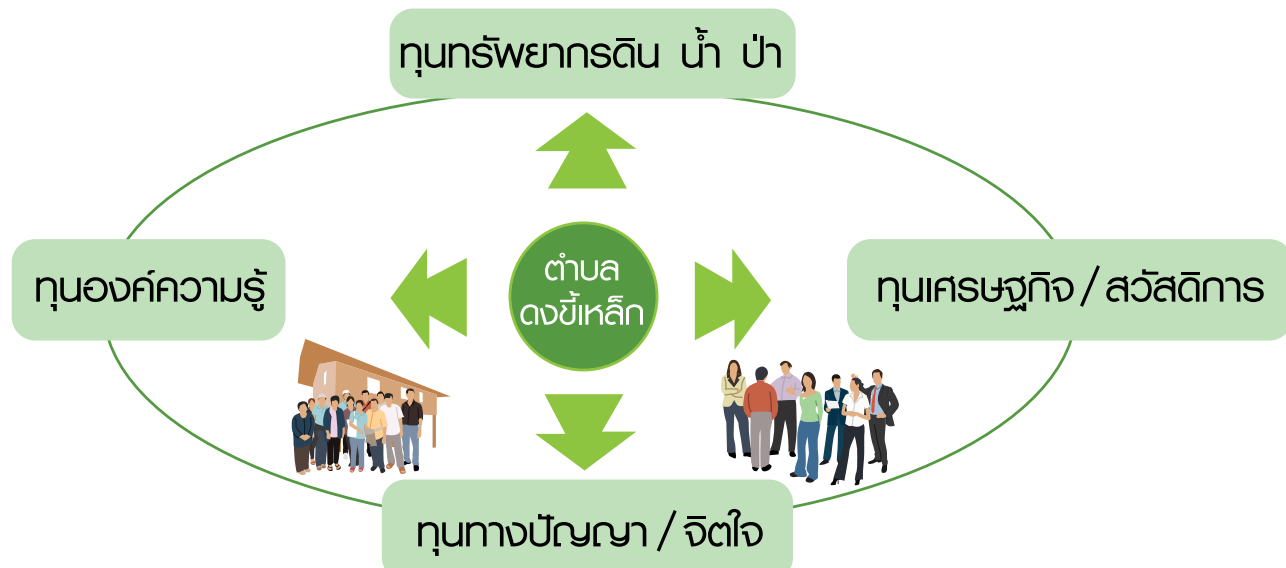
การจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง จากแนวคิดของกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (Social Investment Fund : SIF) ทำให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันคิด สืบหาข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาเพื่อแก้ปัญหา การประกอบอาชีพ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในระดับครัวเรือน ๒ ปีต่อมา จึงมีการจัดตั้งกองทุนและสวัสดิการชุมชน เพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และคนในชุมชน ตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จวบจนปัจจุบัน มีการกำหนดยุทธศาสตร์ตำบลด้วยการเชื่อมโยง บูรณาการกลุ่มองค์กรชุมชนในตำบลเพื่อจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน

ปัจจุบัน หากเอ่ยถึงตำบลคงขี้เหล็ก จะเป็นที่ยู่อัจฉริยะ คือในฐานะของชุมชนต้นแบบด้านการบริหารจัดการกองทุนที่มีความเข้มแข็ง เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศ และได้รับการยกระดับให้เป็นสถาบันการเงินออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลคงขี้เหล็ก ที่มีเงินทุนหมุนเวียนเกือบ ๒๐๐ ล้านบาท

■ กุณตำบล

ตำบลคงขี้เหล็กมีต้นทุนชุมชนที่ได้รับจากธรรมชาติเป็นรากฐานของการเป็นเกษตรกรด้วยทรัพยากรที่ส่งเสริมและพัฒนาต่อยอดเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของการเป็นตำบลแห่งความพอเพียง ดังนี้

ทุนทรัพยากรดิน น้ำ ป่า

ตำบลคงขี้เหล็กมีฐานทรัพยากรที่เป็นผืนดิน แหล่งน้ำ และป่าไม้อันอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรดินของคงขี้เหล็กมีความสมบูรณ์ มีระบบนิเวศที่ดี มีแหล่งน้ำสำคัญหลายสาย ทั้งเขื่อน ฝาย อ่างเก็บน้ำ และแม่น้ำสายต่างๆ เช่น คลองไส้ไก่ คลองห้วยเกษียร คลองเขาอีโต้ ฯลฯ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงเกษตรกรถึงร้อยละ ๘๐ แต่จากการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างไม่ระมัดระวังทำให้ในอดีต ตำบลเคยมีปัญหาขาดแคลนน้ำและประสบภัยแล้ง ยิ่งทำให้ชาวคงขี้เหล็กตระหนักถึงความสำคัญมากขึ้น

ทุนเศรษฐกิจ/สวัสดิการ

ความแข็งแกร่งในการเป็นตำบลตัวอย่างของการบริหารจัดการเงินกองทุน เช่น สถาบันการเงินออมทรัพย์เพื่อการผลิบ้านขอนแก่น เป็นแม่แบบขยายฐานกลุ่มออมทรัพย์ไปสู่หมู่บ้านอื่นๆ โดยมีกิจกรรมต่างๆ เป็นตัวเชื่อมโยงกับชุมชน เกิดเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ เศรษฐกิจในชุมชนมีความคล่องตัวและเข้มแข็ง ทำให้มีสวัสดิการและเงินปันผลให้แก่สมาชิก

ทุนองค์ความรู้

องค์ความรู้ที่สั่งสมมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เสริมค่านิยม เช่น เทคนิคการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การทำน้ำหมักชีวภาพ รวมทั้งการปลูกพืชสมุนไพรที่บ้านคงขี้เหล็ก ซึ่งจะเชื่อมโยงกับทุนด้านการดูแลสุขภาพกายของชาวบ้าน แต่ยังไม่ได้มีการเก็บบันทึกรวบรวม และเผยแพร่อย่างชัดเจน

ทุนทางปัญญา/จิตใจ

เกิดจากการยึดถือแก่นนำในชุมชนที่มีทักษะความรู้ มีจิตอาสา ยึดมั่นในศีลธรรมและคุณธรรม อีกทั้งยังมีวิสัยทัศน์ในการทำงานที่ค่อนข้างชัดเจน ทำให้ชาวบ้านเกิดความรัก ศรัทธา และซึมซับแนวทางปฏิบัติที่ดี นำไปขยายผลสู่ครัวเรือน เช่น บุญศรี จันทร์ชัย ต้นแบบของการเป็นผู้มีจิตสาธารณะ และเสียสละเพื่อชุมชน ทำให้ชาวบ้านเกิดแรงบันดาลใจ และเกิดพลังในการทำงานเพื่อชุมชน 💧

ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

จากการประชาสัมพันธ์ของ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เกี่ยวกับโครงการรักป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ประกอบกับความเห็นพ้องถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทำให้แกนนำรักป่าและชาวชุมชนสมัคร เข้าร่วมโครงการฯ แสดงถึงความพร้อมของตนเองที่มีอยู่เดิม ประกอบกับความต้องการเดินบนเส้นทาง วิถีแห่งความพอเพียงอย่างยั่งยืน ทำให้ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการฯ ในระยะที่ ๒

ชาวตำบลคงขี้เหล็กมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของชุมชน มีจุดยืนของตนเองที่ชัดเจน เมื่อเข้าร่วม โครงการฯ จึงมีการประชุมเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการโครงการฯ ซึ่งเป็นตัวแทนจาก ๑๔ หมู่บ้าน ร่วมกันวางแผนกับเจ้าหน้าที่ในการลงพื้นที่โดยเน้นการทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ แนวคิด เป้าหมาย และ ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการฯ และเพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด รวมถึงจัดเวทีสัญจรระดับ หมู่บ้าน เพื่อค้นหาปัญหา ศักยภาพ ของชุมชน 💧

■ กลไกการขับเคลื่อน

การขับเคลื่อนโครงการฯ เป็นภารกิจของชาวตำบลคงขี้เหล็กที่จะต้องร่วมกันแสดงความคิดเห็น ค้นหาปัญหา ความต้องการที่แท้จริง เพื่อการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์สูงสุดให้กับชาวตำบลคงขี้เหล็ก โดยมีการเชิญผู้นำท้องถิ่น คำนวณหมู่บ้าน ฯลฯ เข้ามาเป็นคณะกรรมการโครงการฯ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของชาวชุมชน และเพื่อเป็นการนำร่องของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการฯ ต่อไป เช่น บุญศรี จันทร์ชัย (อดีตกำนัน) และบรรจง พรหมวิเศษ (อดีตสารวัตรกำนัน) เป็นกำลังสำคัญในการริเริ่มและพัฒนา กลุ่มออมทรัพย์จนได้พัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนในทุกวันนี้

คณะกรรมการโครงการฯ ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการ บริหารงบประมาณ ติดตาม และสนับสนุนงานในพื้นที่ พร้อมทั้งจัดเวทีประชุมประจำเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานร่วมกัน กำหนดทิศทางแผนงาน/กิจกรรม และสรุปบทเรียน

การขับเคลื่อนโครงการฯ คณะกรรมการจะบริหารจัดการโครงการฯ โดยแต่ละแผนก/โครงการ จะมีผู้รับผิดชอบบริหารแผนงาน ตามระยะเวลา และงบประมาณตามที่กำหนดไว้ รวมถึงจัดทำรายงานผล ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับคณะกรรมการโครงการฯ ทราบเพื่อแก้ปัญหาได้ทันสถานการณ์

คณะกรรมการโครงการฯ จะร่วมกันระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อหาวิธีการที่ดีที่สุดในการทำงาน ทั้งเป็นการสร้างลักษณะการทำงานร่วมกันในพื้นที่อีกด้วย

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลงาช้าง

ประธานคณะกรรมการโครงการฯ
นายบุญศรี จันทร์ชัย

รองประธานคณะกรรมการโครงการฯ
นายธีรชาติ ชื่นบาท
นายบรรจง พรหมวิเศษ

เลขานุการโครงการฯ
นายวิชัย ตระกูลป้อม
นางฟ้า เศรษฐฐานุสรณ์

คณะกรรมการฝ่าย
บริหารแผนงาน/กิจกรรม

นายธีรชาติ ชื่นบาท
นายอรรถรส จันทร์ชัย
นายทองสุข เศรษฐภา
นายอุดม ตระกูลษา
นายเสงี่ยม มีแก้ว

คณะกรรมการฝ่าย
การเงินและบัญชี

นายทวี แซ่เล้า
นางสุชาดา วัฒนวงศ์
นายวิชัย ตระกูลป้อม
นางวาสนา ปานทอง
นางดวงตะวัน ปุณณรัตน์

คณะกรรมการฝ่าย
เปิดบัญชีธนาคาร

นายบุญศรี จันทร์ชัย
นายบุญนาค เปี้ยวศิริ
นายสมเดช สีตา

คณะกรรมการฝ่าย
จัดซื้อจัดจ้าง

นายเดชชัย โลหะเวช
นายมีง สีขุนทด
นายสมชาย ถ้ำหิน

คณะกรรมการฝ่าย
ติดตามและประเมินผล

นายสมปอง ว่องไว
นายสนั่น จันทร์ศิริ
นายชูชาติ ปากทอง
นายคำนวน อยู่แก้ว
นายเผื่อน หนูเข้ม
นายชัยอร หาคเจียง
นายลัทพล พุทธิชัยพงศ์

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ในฐานะผู้ให้การหนุนเสริมตำบลที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้จัดทีมงานภาคสนามเข้าไปเป็นเสมือนมิตรร่วมเดินทางเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของตำบลที่ได้กำหนดไว้ โดยมีเจ้าหน้าที่ในส่วนต่างๆ ดังนี้

ที่ปรึกษาภาค จะทำหน้าที่บริหารงานและขับเคลื่อนงานทั้งภาคให้เป็นไปตามเป้าหมายทิศทางของโครงการฯ รวมทั้งวางยุทธศาสตร์ แนวทางในการขับเคลื่อนงาน พร้อมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในเรื่องการขับเคลื่อนงาน นอกจากนี้ยังเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดนโยบายจากส่วนกลางมายังเจ้าหน้าที่ประจำภาคและเจ้าหน้าที่ประจำตำบล รายงานผลการดำเนินงานและสถานการณ์ ปัญหา อุปสรรคของพื้นที่ ของทีมขับเคลื่อนงานในพื้นที่ให้กับกรรมการโครงการฯ ส่วนกลาง

ที่สำคัญ คือ การพัฒนาศักยภาพของทีม ผ่านเวทีภาคในการแลกเปลี่ยนความคิด วิธีการทำงาน การฝึกอบรมต่างๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ประจำภาค และเจ้าหน้าที่ประจำตำบล รวมทั้งการลงพื้นที่ตำบล เพื่อร่วมเวทีหรือเพื่อร่วมติดตามสนับสนุนงานในพื้นที่

เจ้าหน้าที่ประจำภาค มีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนงานให้เป็นไปตามแผนงานโครงการ รวมทั้งวางยุทธศาสตร์งานในระดับแผนงาน/กิจกรรมงานในระดับพื้นที่ สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นวิทยากรกระบวนการ จัดเวทีทั้งในเชิงเนื้อหาและกระบวนการ ออกแบบงานเครื่องมือเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการมีส่วนร่วม ยกย่องการทำงานของพื้นที่และเจ้าหน้าที่ประจำตำบล ถ่ายทอดนโยบาย แนวคิด แนวทางปฏิบัติจากส่วนกลางให้คณะกรรมการโครงการฯ และเจ้าหน้าที่ประจำตำบลสามารถแก้ไขปัญหาในเชิงความสัมพันธ์และการจัดการของทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล เป็นเหมือนเลขานุการของคณะกรรมการโครงการฯ มีหน้าที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเก็บบันทึกข้อมูล รายงานสถานการณ์ รายงานการเงินปัญหาอุปสรรคในการทำงาน ขณะเดียวกันจะต้องประสานงาน ติดตามข้อมูล ECEN และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความเข้าใจในนโยบายของ ปตท. กับคณะกรรมการโครงการฯ เป็นหลัก 💧

■ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่ การจัดการน้ำ

ทรัพยากรของท้องถิ่นโดยเฉพาะทรัพยากรน้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดเนื่องจากชาวตำบลคงขี้เหล็กมีอาชีพเกษตรกรรม จึงตระหนักได้ว่าน้ำเป็นทรัพยากรสำคัญทำให้เกิดการสำรวจค้นคว้าถึงปัญหาและการแก้ไขปัญหา เพื่อหาทางจัดการน้ำด้วยวิธีการต่างๆ จนสามารถจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรขึ้นเพื่อมาบริหารจัดการน้ำ แต่ในกลุ่มยังไม่มีการทำงานฐานข้อมูลแหล่งน้ำ ตลอดจนปริมาณการใช้น้ำในครัวเรือนของตำบลคงขี้เหล็ก

เมื่อเข้าร่วมโครงการฯ ตำบลมีโอกาสเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ทำให้ชาวคงขี้เหล็กได้นำความรู้พื้นฐานเดิมที่มีอยู่มาต่อยอดอย่างเป็นระบบมากขึ้น เช่น การหาแหล่งข้อมูลการจัดการน้ำ และร่วมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาแหล่งน้ำกินน้ำใช้ในอนาคต เริ่มจากการสำรวจข้อมูลการใช้น้ำในครัวเรือนจำนวน ๒,๕๐๐ ครัวเรือน มีแกนนำและคณะกรรมการโครงการฯ ร่วมกันออกแบบสอบถาม โดยอิงข้อมูลจริงของพื้นที่ เช่น ประวัติครัวเรือนรายได้ อาชีพ การเพาะปลูก แหล่งน้ำที่ใช้ ขนาดบ่อน้ำ ฯลฯ เพื่อรวบรวมข้อมูลปริมาณการใช้น้ำ และนำไปลงรายละเอียดสำคัญของแหล่งน้ำต่างๆ ขณะเดียวกันได้มีการเก็บข้อมูลครัวเรือนเพื่อนำไปจัดทำบัญชีครัวเรือนไปพร้อมกันด้วย โดยมีอาสาสมัครเด็กและเยาวชนเป็นผู้จัดเก็บข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลที่ครบถ้วนแล้ว คณะกรรมการโครงการฯ จะร่วมกันสรรหาผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวิจัยสภาพการใช้น้ำ ค้นหาปัญหา และสรุปแนวทางการบริหารจัดการน้ำ จากนั้นจึงจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ไปยังชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการในชุมชนและตนเอง ทั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและภาคีต่างๆ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรมทรัพยากรน้ำภาค กรมชลประทาน และโครงการรักษ์ป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง โดย บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

ผลจากความร่วมมือกันทำให้เกิดการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นน้ำไปยังปลายน้ำ คือ เกิดการฟื้นฟูป่าต้นน้ำบริเวณเขาชีปัด เพื่อให้มีพื้นที่ซับน้ำในฤดูฝนและชะลอการไหลบ่าของน้ำ สำรวจข้อมูลการใช้น้ำของชุมชน เพื่อนำไปจัดทำแผนงาน ค้นหาปัญหา และหาแนวทางในการจัดการปัญหาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ โดยประชุมร่วมกันผู้นำชุมชน นำไปบริหารจัดการน้ำในระดับครัวเรือน โดยมีครัวเรือนต้นแบบ ๘ ครัวเรือน เป็นตัวอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรมในการใช้น้ำอย่างมีคุณค่า

ต่อมา เป็นการซ่อมแซมแหล่งกักเก็บน้ำเดิมเพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ จากนั้นจึงสำรวจเส้นทางน้ำเพื่อกักเก็บอย่างถูกวิธี และสำรองไว้ในยามขาดแคลน และในด้านผู้ใช้ก็มีการจัดตั้งกลุ่ม ทั้งนี้ผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรตั้งกติกาการใช้น้ำร่วมกันฟื้นฟูป่าในพื้นที่ตำบล เพื่อเพิ่มแหล่งซับน้ำให้มากขึ้น ทั้งนี้เมื่อมีแหล่งน้ำดี จำเป็นจะต้องรักษาคุณภาพและฟื้นฟูคุณภาพน้ำให้ดีขึ้น ด้วยการทำเกษตรอินทรีย์ โดยมีเป้าหมายในการทำเกษตรอินทรีย์เต็มพื้นที่

พลังงานชุมชน

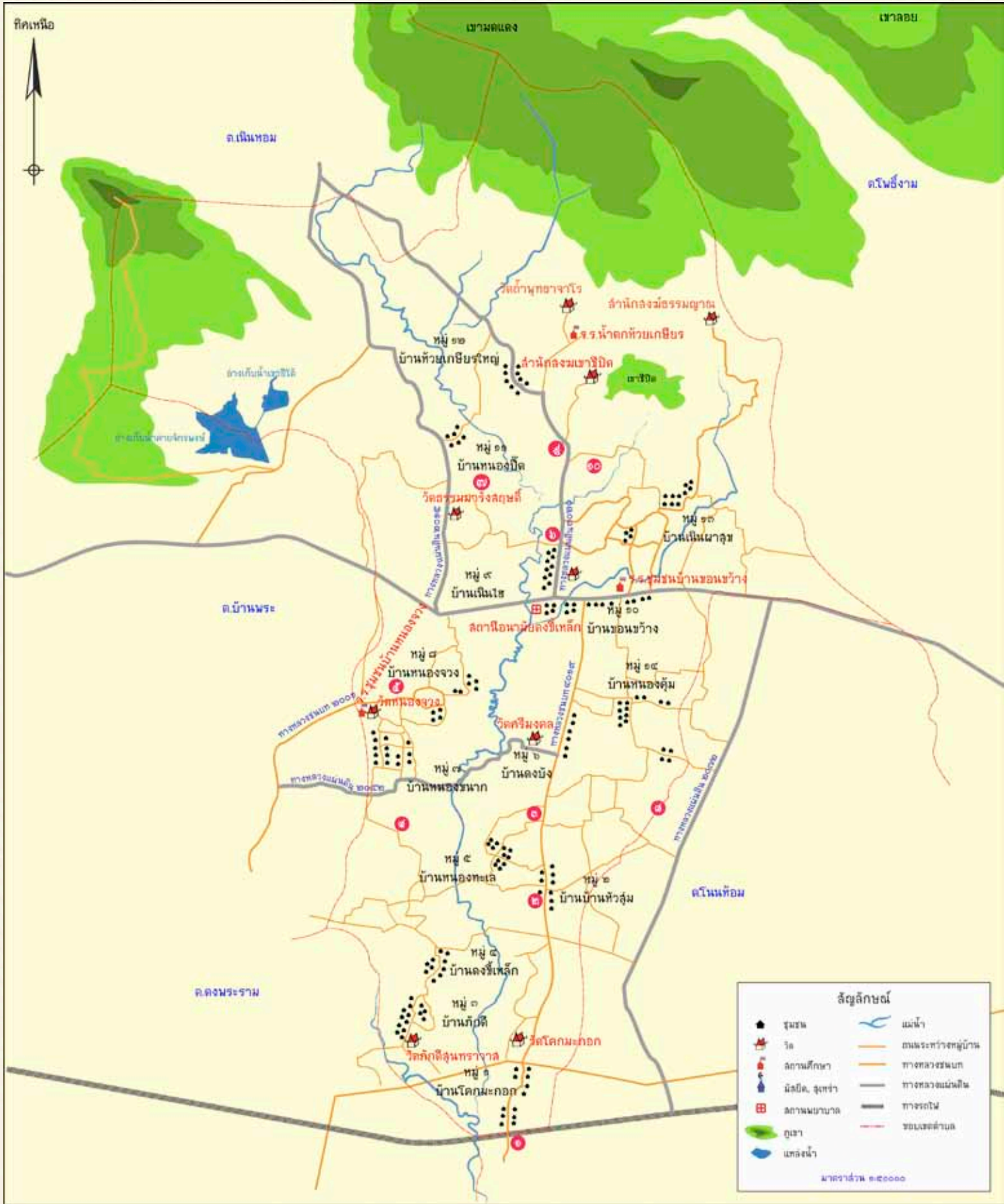

พลังงานถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับชาวตำบลคงขี้เหล็กทางโครงการฯ ได้จุดประกายเรื่องการประหยัดพลังงาน ให้ความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของการประหยัดพลังงาน โดยการหาพลังงานทดแทนเข้ามาใช้ในตำบล จึงมีการสร้างจุดเรียนรู้ขึ้นที่บ้านหนองปืด สาธิตการทำเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร ถ่านอัดแท่ง น้ำส้มควันไม้สำหรับใช้ในภาคการเกษตร จุดเรียนรู้นี้มีการพัฒนาเรื่อยมา จนกลายเป็นแหล่งศึกษาจากบุคคลภายนอก โดยนำเครื่องมือที่โครงการฯ มอบให้มาใช้ในการสาธิต เพื่อเพิ่มความเข้าใจโดยมีเอกสารประกอบเพื่อนำไปทดลองปฏิบัติเองได้

ปัจจุบันจุดการเรียนรู้ บ้านหนองปืด ได้พัฒนาต่อยอดจากเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร (๑ เตา) ผลิตน้ำส้มควันไม้จากเดิม ๑ ลิตร เพิ่มปริมาณเป็น ๑๘ ลิตร โดยใช้เทคนิคการหล่อเย็น สามารถนำไปได้แมลงในสวนผลไม้ ฯลฯ การนำน้ำส้มควันไม้มาใช้ถือเป็นเป้าหมายหลักอีกประการหนึ่งที่ทางกลุ่มต้องการ 💧

แผนที่ความรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลลงขันเหล็ก

- ๑ นิติภัณฑ์อยู่สุวรรณ์
- ๒ จุดเรียนรู้เรื่องการตอนสัตว์ เช่น หมู วัว
- ๓ กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง
- ๔ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหนองขาก
- ๕ จุดเรียนรู้การปรับปรุงคุณภาพผลไม้
- ๖ ศูนย์เรียนรู้กองทุนชุมชนและสวัสดิการ
- ๗ จุดเรียนรู้เรื่องพลังงานและน้ำส้มควันไม้
- ๘ กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ
- ๙ ศูนย์รักษพอเพียง
- ๑๐ จุดการเรียนรู้แก้ส้วภาพแบบโอง ๑๐๐๐ ลิตร

หน่วย : กิโลกรัม CO₂

กิจกรรม	ปริมาณ CO ₂ ที่ลดการปล่อยลง
ปลูกต้นไม้	2,940
คัดแยกขยะ	8,641
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ	3,630
การทำปุ๋ยอินทรีย์	906,208
พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม	4,176
กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน	4,311
รวม	929,906

■ ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง
จากการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

คำนวณนี้ให้ลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ได้ ๙๒๙,๙๐๖ กิโลกรัม จากกิจกรรม
การทำปุ๋ยอินทรีย์ การคัดแยกขยะ กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน พลังงานทดแทน
ที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ และการปลูกต้นไม้

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ

๑. นายบุญศรี จันทรชัย
๒. นายบรรจง พรหมวิเศษ
๓. นางทวิ แซ่เล้า
๔. นางกัลยา ป้อมสา
๕. นายสมเดช สีตา
๖. นางวาสนา ปานทอง
๗. นายสมศักดิ์ ชัยมาส

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นายสมปอง ว่องไว
๒. นางดวงตะวัน ปุณย์รัตน์
๓. นายบำรุง อบชู
๔. นายคำนวน อู่แก้ว
๕. นายเกียรติภูมิ คุณวัตร
๖. นางวงเดือน คุ่มศักดิ์
๗. นายชูชาติ ปากครอง
๘. นายลัทธพล วุฒิชัยพงษ์
๙. นายณัฐพล บุญมี
๑๐. นายสุภาพ แซมต่างสี
๑๑. นายพันธ์ หนวดหอม
๑๒. นายทองคำ อยู่เจริญ
๑๓. นางกาญจนา เมื่อกศิริ
๑๔. นายมานะ สุขใจ
๑๕. นางบำรุง พรหมมา

๑๖. นางสาวลำไย สุขสวัสดิ์
๑๗. นายพยนต์ สุทธหา
๑๘. นางสาววิโร คริ่งฝา
๑๙. นางบรรจง คำกองแก้ว
๒๐. นายสำราญ สุนทรสงค์
๒๑. นางปนพร แก้วประพันธ์
๒๒. นายอนุสร ไบทอง
๒๓. นางปทุมมา อินประเสริฐ
๒๔. นายหาญ สำแดงศรี
๒๕. นายทองสุข สุขเสมอ
๒๖. นายรังสรรค์ ทรัพย์ประสาท
๒๗. นายวิโรจน์ เกตุมา
๒๘. นายวิเชียร เหล็กศิริ
๒๙. นายประยูร ชูประเสริฐ
๓๐. นายกิตติกร วงศ์คำหาญ

๓๑. นายสกลิต สุขเสมอ
๓๒. นายสนั่น จันทรศิริ
๓๓. นายชัยธร หาคเจียง
๓๔. นายวีระ มหา
๓๕. นายบุญมา สีเทา
๓๖. นายณรงค์ แซ่มซ้าย
๓๗. นายกุศล สกุลทา
๓๘. นายทิวา วรวิทย์วัฒนะ
๓๙. นางทวิ แซ่เล้า
๔๐. นางกิมมว ย้อนคำภา
๔๑. นางนงค์นุช ไกรบุคคา
๔๒. นายสุทินร์ พิกุลแก้ว
๔๓. นางสุนิสา สมศักดิ์
๔๔. นายบุญช่วย สีตา
๔๕. นางสาวสุปราณี แซ่เล้า

๔๖. นายวันชัย อยู่มา
๔๗. นายประหยัด กัทธิ
๔๘. นางวาสนา ปานทอง
๔๙. นายวิชัย ตระกูลป้อม
๕๐. นายทวีป พิกุลแก้ว
๕๑. นายสมชาย พินสาย
๕๒. นางจรีพร เฮงศิริ
๕๓. นางนภา พิกุลแก้ว
๕๔. นางสาวอมร จันทรชัย
๕๕. นายสมุย วงศ์เงิน
๕๖. นายกิมเก่ง วงศ์คำหาร
๕๗. นายบุญเหลือ เหล็กศิริ
๕๘. นายบัทม์ วงศ์คำหาญ
๕๙. นางลำรวจ หอมทอง
๖๐. นายสวรรค์ คุณศรี
๖๑. นายประภาท เรืองสุข
๖๒. นายบุญศรี จันทรชัย

๖๓. นายอรรถรส จันทรชัย
๖๔. นายบรรจง พรหมวิเศษ
๖๕. นายประสิทธิ์ ลับแล
๖๖. นางกัลยา ป้อมสา
๖๗. นายสมเดช สีตา
๖๘. นางประนอม ชนะโกคากุล
๖๙. นางฟ้า เศรษฐา
๗๐. นายสมเพียร ขุนทอง
๗๑. นายเฉลย เอนกบุญ
๗๒. นายประเสริฐ หอมทอง
๗๓. นายด้อย พุ่มหิรัญ
๗๔. นางสาวคาตา วัฒนวงศ์
๗๕. นายเผื่อน หนูเข้ม
๗๖. นายสนิท คีพร้อม
๗๗. นายสายหยุด ศรีนนท์
๗๘. นายอรม พิทักษ์
๗๙. นางประณา คุ่มทอง

๘๐. นางกิตติมา พุทรา
๘๑. นางราตรี ศิราโชติ
๘๒. นายเสงี่ยม มีแก้ว
๘๓. นายอาคม ศรีพิราม
๘๔. นายสุนทร พิทักษ์
๘๕. นายสมคิด งามแก้ว
๘๖. นายอำนาจ ศรีจันทร์
๘๗. นายสมศักดิ์ ชัยมาค
๘๘. จ.ส.อ.นิกร อินทะ
๘๙. นายสมจิตร ชัยมาค
๙๐. นางลัดดา สุขประเสริฐ
๙๑. นางนิภา แห่ล่งกล้า
๙๒. นายเฉลิมชัย หอศิลป์
๙๓. นายวิรัช สร้อยสังวาลย์
๙๔. นายนิพนธ์ คุณเจริญ

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางสาวราตรีกาล ไกรบุคคา
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นางสาวรพา ผานิล
ที่ปรึกษาภาค	นายวิสูตร ยังพลขันธ์

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com